

26

S. 493 (15)

Custom of the dala tribes concerning K13/27
Amafa ebanu inheritance. H. V. Mhlongo.

1/28

1. 26

Nitongixolela, nje, ke ngitigwabute tohe tinjaba tebanu. Ngoaba funa kute kuphele sihathi ngingacejile. Ngingafikile la bengithanda kufuka hona.

Tinjaba tohe tihona. Thona tinjaba temafa ebanu. Yinjaba neyulileyo kubanu.

Lifa, liyasebedelwa. Umnumtane uteka ufati. Ufati atale injodana. Leyo njodana yekucala yahe, iyiyosana yahe. Yiyone noku-yothi ma ifa leyo njoda ishiye leyo njodana iyindlalifa yayo.

2. Lifa leli netolidla nelishiywe umnumtane, yimanombatana ekhwa6o ma egana engasenayise, alo6olwa endlalifeni. Ma ehona yise alo6olwa kuyise.

Iyosana iyalisebedela lifa lekhwa6o hona esehona yise. Igada tomo, itivalele Itibeke kahle kokuthi tingafohli esuku tidle masimu ebanu. Yede yohe misebedi ehaya, nebeyitokwediwa uyise. Noma kuthumwa inombatana ayipheketele. Noma manombatana eyamba awapheketele. Awagade angadlali tige6engu.

3. Lifa yileli:- Yitomo, netimbuti, netimvu netimnyama leti takucala. Na6amwe 6a6eshuka tidwa6a 6athole tomo. Na6amwe 6a6ade tintshengula nemaqoyi 6enetiyede, nemawisa, netimboko, 6athunge netimbenge netichumo, nemifusa, nemacoma, nemahludo, netikhetho, 6athole timbuti noma yitimvu.

Na6amwe 6athunge abanu ticoco, 6ahole timbuti. Lowo nothungileweyo, yena anike iyosi iyomo ma esacala kuthunga sicoco. Na6amwe 6elaphe 6athole tomo, netimbuti. Na6amwe 6asebede kuphala tihumba 6ahole tomo noma yitimvu na6amwe 6ede tigqobela ngetimondo. 6ati-thenge abanu ngetimbuti, 6atifake etindlebeni. Na6amwe 6ati thenge ngetimvu. Na6amwe 6ahe tindlu.

Tohe letino yitona tiwusebedi wekusebedela lifa neli6a hona emtini wenjoda.

4. Lifa (1) yimandla eyihlo nawasebedayo. (2) yimandla aho ndlalifa nowawasebede wanika yihlo wathenga tomo netimbuti netimvu wati6eka ehaya, tiyimahla netholakale ngemandla aho. (3) yitomo netilole6ole manombatana.

/Ma uyindlalifa.....

Ma uyindlalifa ujinga kuwathengela manombatana tino tawo nati-
jingayo. Ulungiselele lifa laho phela ulithengele. Lembatha kahle.

Ngoku, ke, ma yihlo efa wena ntongena uthathe lifa, ngo6a uwena
indlalifa uyatiwa, Wabekwa uyihlo, Walisebedela lifa laho, ngo6a
nesimu iyahla kulelwa ukute ithole kahulu.

5. Ku6a hona ke koku6a yise webanu alumele inombatana nethile,
iyomo no6a yimbuti. Leyo nombatana ayinakwephucwa yindlalifa lemahla
yayo noyayilumelwa uyise esehona.

Kunesimwe sihathi kuyedeka inombatana is6be6e ehaya, use6edi
notoyitholisa tomo. I6e yisa ngoma, kunesimwe sihathi ibule ithole
tomo. Ingokagqagqi noma seyigqagqile. Tomo kusikitele nje netimbuti
netimvu. Kohe loko yilifa njalo. Mayise efa itochamuka indlalifa
itithathe tohe letino itidle ngo6a tiyilifa kuyona.

6. Kwake kwedekainja6a laha. Nsoyi, eyinombatana, ayengenaye
umfowa6o. Uyise wafelwa yitingane kwasala Nsoyi nje yejwa. Was-
6eda eyisangoma wathola tomo wanika yise. Netimbuti. Netimvu. We-
fuya timbuti netomo, netimvu.

Nsoyi wagana, walo6olwa ngetomo. Yise wangcagcisa enjodeni
leyo nayeyiganile. Na6oNsoyi wayefe esemngane Nsoyi. Yena waye6e-
lethwa uyise, emsilela ngisho nenqumbe.

Kuthe la ehlosa ma6ele, yise wahlangana nenombi nayethanda kuyi-
teka, yakaNzinanda. Wayamba waya ku6anu 6elifa 6ekhwa6o, waqela iyo-

7. mo yeku6a ahlanganisele alo6ole inombi leyo ayiteke itomondlela Nsoyi,
naye imphebele unilo.

Ngoku, ke, 6oNgo6e, naNdafe, indlalifa kanye nemfowa6o ndlalifa,
6ala kumnika ngisho neyomo nje yeku6ika. Yate yamwala byo nombi ya-
Nzinande.

Waphinja futhi, wahlangana nelijikati, nelaligane umunu walimi-
thisa latala ingane waselala, waligxotha kanye nenganyana yalo. Lihla-
ngana nayisa6oNsoyi ke lelijikati. Ahulume nalo, limlanjise lusidi
lwalo naye alilanjise lusidi lwahe. A6ute kokuthi pho njengo6a 6e-
yic6anu na6ahluphekileyo 6o6o6ili, 6e6engasale se6etholana yini, 6aga-
nane. Lavuma liphulaphiko lathi wota ehaya ku6a6a. Wathi, yambake

8. ngiyeta. Wayeseyambake tikweletu tahe watithola tomo. Wamteka usati
wagqagqiswa naye.

/Lofati.....

Lofati wafike ate atala. Kwala eseyiswe etinyangeni atange sihlale ngisho sisu lesi. Yiloku agqina ngayona ingane yahe leyo neyaba umlanjwana. Yona ke ingane yendela kaNgqobo. Yatala inombatana nefwana.

Yisa6oNsoyi yena welusa tomo netashiywa tithengwe uNsoyi. Engenaye ufwana wekumelusela. Nsoyi nakemtini wahe wabula welapha, kwasikitela njetimvu netomo netimbuti kuyena. Yena wayetele 6afwana naba6ili nenombatana. Nomumwe ufwana welusa imahla leyo.

Yisa6oNsoyi aye endlalifeni aqele ufwana wekwelusa. Yale. Agule.
9. Aqele koku6a 6amsite, 6angeti. Waguga waqela uku6a 6amondle 6ala. Washo kuNsoyi. Nsoyi wamondla ngekudla nekwembatha. Wahipha ufwana welusa tomo leto.

Kuthe la esetofa, kojwa kusasele umwaka wohe afe, wahuluma. Watshi, "Wo! Sengondliwe ukhwemwana ngemahla yahe, nemahla yahe nesebedwa unanami Nsoyi. Kojwa ihona indlalifa. Kojwa ayitange ingedele no6a yimwe ino. Netomo ayilange ingelusele tona. Ngite ngatholwa unanami wenombatana wanginika ufwana wahe watelusa tomo sengehlulekile.

Njengenina walofwana ayengithengele letomo, nohlanje senginikile
10. futshi ufwana wekutelusa ngoku mina sengiphele mandla."

Leno uyihuluma njalo yisa6oNsoyi uyihuluma ngembali kweyosi nemajoda. Uyafakata.

Wathi, "Ngako, ke, ngithi ngembali kwenu majoda neyosi, angiwu6oni usebedi nengiwedelwe yindlalifa. Nohlanje, ngiyephana ngetomo tami nati tiyimashumi nama6ili netomo netine. Ngitinika lofwana nowelusa tona, Nda6a. Lofwana unanenanami nowelama iyosana yenanami. Ngithi etahe letomo. Ngangitithengelwe unina. Ngoku ke, sengehlulekile.
11. Sengitipha ufwana wena nami. Nina neyise 6atombekela tona otshi ma eseganwa 6amlo6olele kutona. Netisalayo, naye efuye emtini wahe.

Yena, ke, ngimethwesa uthwalo wekuthi kuhle angondle njalo Nda6a, ngekusitwa unanami nekhwemwana wahe, ate angingqwa6e mhla ngifayo ma sengifile, ke, ondle salukati sami naso ate asingqwa6e. Ma esesingqwa6ile, ke, naso, athathe tohe tino netilaha ekhwami, etahe. Ngisho nani nani. Ngisho netimbata temadi, netelijiki, netekupheka. Ngisho nemabeshu ami, netino tohe tami netenina ku6e etahe.

12/Anginamunu.....

12. Anginamunu nongase angidlele tohe letino tami, ngo6a ndlalifa atange atibonakalise noba sengihluphekile ngimu6ita."

Athi majoda siyeva. Siyi6ofakati. Neyosi yasho njalo.

Wafa, ke, yisa6oNsoyi. Wafa kuyindlala neyesa6ekayo. Ngeti-hathi kuvunwa. Kuhona Nsoyi, nemkayise. NaMangwane. Wagqashuka. Mangwane wamcimeta amehlo. 6ahlala ke, kasi, 6a6asa unilo, ngo6a kwakuhlwile.

Kwasekufika, Jaheni naMgxosheni. 6a6ahlalisa. Kwasekufika umfowa6onina6oNsoyi lofati lowumkayise. 6ahlala nje. Ngo6a phela

13. makufiwe, uthi la egqashuka umunu, la6o labahona 6ethwale tandla ehloko 6asi khhle sililo, 6asicale endlini, 6e6alisa 6ememeta kahulu 6ehala, 6ate 6aphumele enyango, 6ambongote kahulu kute kuwe nabahe-lwane netihlo6o. Nato tifi ke tihale kanjalo. Kuvenetimwe. Nato tite, tifi ke tihale kanjalo.

NjengaNsoyi nje, wazula ethi, Maye we6a6o! Ngito6a yini ehla6eni? Hhi-hhi-hhi-hhi! Ngashiywa wu6a6a ngingenaye namana! Hhi! Hhi! Hhi! Maye we6a6o! Ngitokwedenjani mina we6awo! Hhi! Hhi! Hhi! Maye we6a6o! Ngeke ngiphinje ngi6e nehahaya le6awo! Hhi! Hhi! Hhi!

14. Maye we6awo! Ngitodlala 6anu! Hhi! Hhi! Hhi! Maye we6awo! Angi-seyona nenanjane, sengiyininjili Hhi! Hhi! Hhi! Maye we6awo Uhona umunu nongenayise, nongenana? Hhi! Hhi! Hhi!

NaMangwane naye uyasihihla kanjalo, sililo, e6alisa naye. Nemkayise uyasihihla, naye e6alisa. Kutshwete, kutshwete, kute kuvakale kokuthi kufiwe kulowo muti.

6a6uye, ke, 6ahlale kasi 6amcimete, ke, 6ahlale.

Na6oJayeni na6o 6angena ngaso sililo. Na6oMgxosheni, 6e6alisa nganokuketihlidiyweni ta6o.

15. Wangena Mzolo. Ufowa6o mkayise waNsoyi. Wahlala wathula. Kwa6ona yena kokuthi kwathi nwi edasi, waphuma wayamba. Washiya engashongo nekuthi utongqwa6wa u6ani ukhwe mawa6o lo, loku akeho noyejwa welutalo lekhwa6o. Kuhona inombatana yahe yojwa. Nenina lo, mamzolo yejwa. Labamwe, ke, yi6ahelwane, a6ananja6a.

Kwasa, ke. WesukaNsoyi, wayamba kusemnyamana walanja ukhwe-mwana wahe, wamtshela kokuthi yise ufile. Akuho munu noyejwa welutalo lwahe. Watshi ukhwemwana kuhle 6ayambe 6aye komngqwa6a. Ne-

16. mpela wesuka ukhwemwana. Wafike wemba esi6ayeni. 6amumbisa 6anu

/na6a6ehona.....

na6a6ehona. 6aceja. Wa6uya, ke, ukhwemwana. Wamtshatha, loku phela 6ase6emfingqile, 6amqoshamisa. Netandla ta6ambelela esilevwini yihona kutovaleka unomo. Nemehlo se6emcimetile, 6oNsoyi na-Mangwana.

Wayesemtshatha, ke, ukhwemwana. Esemu6ambisa Nsoyi. Engena ekhathi ukhwemwana. 6amfaka kahle, engosini. Waphuma ukhwemwana. 6athela uhla6a, ke, 6amgciba 6amuthi du. 6ayamba 6aya kogeta efuleni, 6a6uya 6atohlala.

17. Tafika, ke, ti6oni, titohala. Tafika, tafika, tafika, tate ta- phelela. Kufika tihlo6o taNsoyi, teyise timhalela ngo6a esesele yejwa. Kufike tihlo6o temkayisa6oNsoyi, tihale. Titshi,"Hhawu! NanaMzolo, wafa, 6o! Wafelwa yinjoda yaho! Yaku shiya ungatele. Awuyilutho! Nohlanje uyilite eliveni. Awutalanga ngane. Awutalanga fwana kunyeni waho. Nohlanje uyilite. Wembuleke ingu6o. Au! NanaMzolo, uto6a yini? Loku nakekhweni la utalwa hona akumuti walutho! Utodlani? Utokufa nawe."

18. Aphenjule Nsoyi, athi, ye6o! Uhluphekile unanaMzolo, kojwa sohe sihluphekile. Ngo6a nathi silaha sihungethe nje, siyi6anu 6emtini. A6eho 6anu 6akulomuti. 6awo ufe ehulumile. Wathi asimondle mame lo Mamzolo. Utodla loko nesikudlayo. Thina asisho kokuthi atalanga Thina sithi umame nje. Utodla loko nesikudlayo. Uyena noyote asibandlulule kokuthi thina asitali. Thina sitomondla njenge kusho kwe-6awo. Njengo6a 6esimondlile nakucala 6awo esehona, nangokuke, sitomondla.

19. Tiyambe, ke, ti6oni. Ashuke nehloko Mamzolo. Tiphele, ke, tisuku taNsoyi nenyeni wahe, tekutla. 6a6iyele ehaya netomo. 6afike 6a6uyise ufwana 6athi eta atolalisa Mamzolo, ngo6a uyejwa. 6a- 6uyeye 6avula silulu 6asavuna mabele, 6avula nesinye, 6asavuna umbila 6avula nesimwe 6asavuna imbumba. 6a6ita Mamzolo watothwala wadla. Kwema loko kwema loko kwate kwaphela kudla.

Wakuthenga ukhwemwana ngetomo tahe ukhwemwana. Wamsavunela njalo nje. Atange alambe.

20. Uthe esuka ukhwemwana waye6ona Mamzolo edlula nethwalo wekudla. ephuma kaMgxosheni. Wathula nje ukhwemwana. Uthe ethuka ukhwemwana waye6ona ufati waMgxosheni ethwele likhadike, nelihulu lekupheka edlula nalo ephuma kaMamzolo eya nalo kwahe kaMgxosheni a6ute

/ukhwemwana.....

ukhwemwana athi Hhawu! Yini Mangwane uliyisaphi likhadi lekhweni lami leli? Athi ufati, "Hhayi mina Mgxosheni uthe angililanje ulitshenge ngekudla. Athi ukhwemwana ute uóite Mgxosheni afike kumina. Ete Mgxosheni.

Aóute ukhwemwana kokuthi wedelani kokuóa athathe likhadi lekhweni lahe? Athi ulithenge ngekudla. Athi ukhwemwana, utshelwe uóani kokuthi akuthi ukhwe wahe engakacumbi nekucumba kasi aóe sethenga likhadi ngekudla kuMamzolo, loku Mamzolo kudla ukulanja kuyena na?

21.. Amtshele kokutshi kuhle aphinjise likhadi lekhweni lahe atshathe kudla kwahe na kunike Mamzolo, ngoóa Mamzolo udla kuyena.

Aliphinjise Mgxosheni kojwa aliphinjise ehala. Kani ati nje unyeni waNsoyi, Mamzolo usethanda Mgxosheni. Sebeyalalana hona esenesila, nje, Mamzolo. Nelikhadi leli selijonsa luthando. Asaphumi la, kaMamzolo Mgxosheni. Sekuyila elala hona. Sewake wate waóonwa engena elijikini nemncwado waMamzolo ewethwele, ekhohlwe yikuwethula ma seóeóe kulalana. Ngoóa phela niyathi, kokuthi ma umunu elalaka

22. nemfelokazi uye aguliswe yisila. Ate athi ma ethwala umncwato wahe ke ma óesalalana angaguliswa yisila.

Isila, phela, umunu ingulisa eóude. Ate ahohe tidipho netije. Agule ate afe.

Ngoku, ke, Mgxosheni unelisu lekwethwala umncwado ma óelala. Uyahohlwa, ke. Ungena nawo elijikini. Majoda ayahleka. Athi, "Wadla Mgxosheni! Kanti wena ulala naMamzolo?" Athi, "Ngani?" óathi, "Yini le?" Awethule, athi "Hha!" óahleke. Iphele.

Mamzolo amtshanje Mgxosheni luphuphume ngoku lumwehlule kulu-fihla. Afise kuthatha tohe tino netashiywa unyeni wahe atinike

23. Mgxosheni. Ale ukhwemwana waNsoyi athi ayiphumi, nje, ino la ehaya umkhwe wami engakacumbi nakasi.

Kutshi nganolumwe lusuku, Mamzolo aóite Nsoyi athi kuhle amhappe óaye eyosini. óayambe-ke. Afike athi Mamzolo, yosi, ngifuna tomo tami tohe tíóuye kukhwemwana tite kumina kuóe etami ngoóa umjeni wami wafa.

Ithi iyosi, "Pho, wayitala yini indodana kunyeni waho na? Athi Mamzola, cha, atange atale lutsho. Ithi iyosi ungeke ke utitshatha tomo kumhwenyana ngoóa awutalanga. Kungeta indlalifa yaho, kuhulume yona ngenjáa yetomo.

24/Ayambe.....

24. Ayambe, ke, Mamzolo, aye kuMzolo, loMzolo nowashiya yisa6oNsoyi efile, athi ayambe emfunela la kuhona Vula nokuyiyona ndlalifa yekhwa-6oNsoyi. Ate amtshole Mzolo vula.

Mamzolo naMzolo 6atshele Vula amanga 6atshi tomo timi tojwa ku-Mhwenyana. Yamba uyotilanja. Agijime Vula athi uhwemwana a6uyise tomo leto metashiywa uyise. Athi Nsoyi, "Angikwati." Athi amina ngiyindlalifa. Ithe iyosi angithathe tohe tino ta6awo ngisho luhedo nayendla ngalo, ngisho luhambahe nayedlela kulona. Ngako ke angilanje tomo tohe tiphela. Tilethe ngiyambe ngoku.

25. A6ute uhwemwana kokutshi tingaki. Atshi Mamzolo tiyimashumi nama6ili netomo netiyisiklanu ngemqhoysa.

Athi Nsoyi au! Umchoyiso kani uhiphwa ka6ili yini ngo6a waphuma ku6a6a ngagqagqa. Sekutophuma nomumwe futhi endlalifeni na? Yinoyimu6ala muni ke kuletomo netikesi6oyeni? A6ambeke laho Mamzolo.

Athi, ke, uhwemwana waNsoyi, "Cha, wena ndlalifa ngawushaya uchoyiso kumhwe wami. Mina anginalo licala lekulo6ola. Ngagcagca ngicejile kumhwe wami. Nina ningahulumainja6a yetomo temhwe wami leti netilaha kumina, ngo6a angitijolanga, talethwa ngesandla semhwe wami, naye ehulumile weda 6ufekati emajodeni ngembili kweyosi, ngenxa

26. yeku6a engena6o 6anu 6elutalo lwahe. Ma sewufikile ke wena uyindlafa kuhle. Kuhle a6itwe ke lamajoda atohuluma kuhulumwe kuhlanguaniswa kuhuluma.

Ale Vula athi ayi, iyosi ithe nginike tomo wena. Aphenjule Nsoyi athi angikwati. NaVula athi, "Nami angikwati." Athi Nsoyi pho! Nginga6ona ngani kokuthi uwena ndlalifa yalaha ekhwethu? Kuhle leyo yosi nethe wota ulothatha tomo ilethe sihodi sayo sitongitshela kokuthi uwena indlalifa." Ithi yona, ene, "Letha tomo wena ngijahile 6o. Yimina, indlalifa.

27. Athi Nsoyi, "Ma uyindlalifa cala ngekuva kufa kwe6awo. Uke waya ko6ona lithuna la6awo?" Athi vula, "Ehhene ngili6onile." Athi Nsoyi, "Ulihombiswe u6ani ngakandle kwami?" Athi Vula, "Ngilihombiswe uMzolo."

Athi Nsoyi, Mzolo angimwati mina kokuthi u6enga kuhombisa lithuna le6awo kanjani, ngo6a ufike ngihleli nesijumbu se6awo. Kwa6onwa uyena kokuthi kwa6a 6ovu elwandle, zaya kahulu kuyena, ate afike nawe ngoku nje. Lombila ufika siwudla nje, Mzolo ngamqina

/e6usika.....

28. ebusika kuvunwa mhla kufa bawo. Atange angihalele Mzolo lo. Nawe, ke, uyindlalifa, ufika usuyamba naMzolo. Uthi awutile kutongihalele ulanje tomo.

Ngitokulanjisa, ke. bawo ufe ceje, bengingejwa, la, nebahe-lwane bahe. Engeho welutalo lwahe nongamngqwaaba. Ngajinga kokuthi ngedenjani nawe ngingakwati kokuthi uyamba nje uhona. Ngavuka kumnjama ngeta kunyeni wami lo ngathi aye kongelekelela. Weta umunu wemtini samngqwaaba naye sobobili singafwanele. Ma uyindlalifa, ke, kuhle ungigeze ngoaba bengingafwanele kungqwaaba bawo ngiyinombatana, uhona.

29. Athi Vula yilite lelo wena letho tomo tami ngiyambe, kusho iyosi 60. Athi Nsoyi, "Yamba la awuyona indlalifa wena uwumunu waMzolo. Yamba oyitshela leyo yosi kokuthi ngalile netomo. bawo ashongo kokuthi angotinika wena. Angikwati.

Athi Vula, "Itokuqulala iyosi wala netomo uwufati. Athi Nsoyi Suka! Musa kutogwaneka laha! Ma ute nebuti baho buhiphe. Mina angisiye ufati waho! Ngiyakutshela ngithi angikwati wena. Hipha bufakati nobutongenelisa. Musa kunginunusela ngenyoka ifile.

30. Uyawati mafa kuma kwawo. Wena ulanje life lini? Letomo notilanjile etalobola inombi yini? Noma eta sebedwa uwena wati beka kuyihlo yini? Noma etemandla etasebedwa uyihlo yini? Ufuna toma taliphi life kuwona ohe lawa nengi wabelayo?" Athi yena mina ngiphike ngetomo tebawo nje netikuwena. Athi Nsoyi, bowuleluselwa ubani lelafa laho?" Athi Vula, uhwemwana uyena notoholela ufwana, mina ngitothatha tomo tohe ngiyakolobola ngato bafati bani.

Athi uhwemwana cha, Ndlalifa, kuhle uke wede kahle. Ngitoke ngiye eyosini, kengiqele kokuaba ke isihlanganise sohe thina sasimele umndeni wemhwe wami ngembili kweyosi, la ehuluma umhwe wami ngaletomo. 31. Siyocejana, ke, masekuphenyeka koke kuhuluma nokwabekwa umhwe wami.

Nempela, ke, aye ukhwemwana eyosini. Afike athi, "Ndahezitha! Ngite kuwe bawo. Kuhona umunu nothi uyi ndlalifa yehweni lami. Uthi angimunike tomo tohe ayambe nato. Mina angivumi.

Iyosi ithi, yebo. Ukhwe waho wayebite majoda wawaletha kumina, wasedabofakati bahe, ngenxa yekuba engenawo umndeni. Ma sekufike umunu, ke nothi uyindlalifa kuhle sihlangeke ke sive kokuthi kuyahla ngana yini kuhuluma.

/Nempela.....

Kempela, ko, ahlanguana lamajoda eta eyosini. Nayo lenjoda nethi
32. iyindlalifa ya6a hona.

Kwathiwa kuyona, "Huluma njoda, uthini?" Yathi injoda, "Ngi-
tolanja tomo ne tino tohe ngo6a wumina indlalifa yaFasitele. A6uta
majoda athi, "uphumaphi?" Wathi, "Ngahle eLovu." Athi Majoda,
"Wake wafika la ngembili?" Athi umunu, "Cha," Athi Majoda, "Uya-
mwati Nsoyi?" Athi umunu "angimwati." Athi majoda, "Uyamwati
Fasitele?" Athi umunu, "Angimwati." Athi majoda, "Wamngcwa6elwa
u6ani Fasitele, Athi umunu, "Angati, ngeva kuthiwa wangcwatsbwa
uNsoyi nenyeni waha. Athi majoda, "wake waya kuNsoyi waya kothathisa

33. kokuthi washiya kuhuluma kuni yise?" Wathi umunu cha.

Majoda: "Uke waya kohala kuNsoyi?"

Umunu: "Cha".

Majoda: "Uve nga6ani kokuthi Nsoyi wangcwa6a yihlo?"

Umunu: Ngive ngenina wesi6ili.

Majoda: "Nina wesi6ili uyena nokutshela kokuthi wota undle lifa
likuNsoyi?"

Umunu: "Ehheho."

Majoda: "Chaza Ndlalifa. Uyalati lifa. Lelifa notolidla yili-
phi? Utokudla lifa nelase6edwa uyihlo ngemandla ahe?
Noma utokudla lifa nelase6edwa uwena ngenandla aho wali
6eka kuyihlo? noma utokudla lifa nelalo6ola inombi yini "

34. Umunu, "Angati. Mina ngive ngana6oNsoyi wesi6ili kokuthi lifa
lami angayo kolithatha ngo6a lidliwa yinombatana. Ayi-
sho inombatana neyake yadla lifa.

Majoda: Watshi yilifa lina kulamafa ohe nesiwa6alileyo?

Umunu: "Ehayi angati. Yilifa nje letomo."

Iyosi: "Uya6ona munu, lifa liyase6edelwa. Nsoyi nohla usetele
majoda. Kojwa wena uthi awutange umwati yiloku atalwa.
Fasitele ufe egugile, engenafwana. Wena utshi awutanga
umwati Fasitele yiloku watalwa. Utshi Fasitele waye
se6edelwa u6ani pho?

Fasitele ashiyanga yomo yelifa la esi6ayeni kuyena. Lifa nela-
shiywa uFasitele? uyena ufati lo, Mamzolo, nonganthatha, umubekele
injoda agane, ikulo6olele tomo neto6a yilifa laho.

35. Tohe letomo notywa ngamamzolo etshi etelifa, akutona telifa. Tasebedwa uNsoyi engaka gcagci. Watibeka kuyise edela kokuaba yise asenge adle. Teluswa uyise. Uthe la ehluleka hona, Nsoyi wamfunela tinyanga kutona letomo. Wamondla noma kufika indlala nekweswela kwetihlobo tohe.

Nalendlu nohleli kuyona yahiwa uNsoyi nenyene wahe. Noma kufika uhuaba kubula Nsoyi nenyeni wahe etinyangeni.

Nefwana wekwelusa wahiphwa uNsoyi.

Kuthe nalaho lihehla selehluleka labita mina (yosi), lathi angitofakata kanye nalamajoda, ngoaba umndeni engenawo.

36. Wathi tohe tomo nanato tasebedwa uNsoyi. Yohe imahla nanayo, yasebedwa uNsoyi. Nendlu, nemasimu ulimelwa uNsoyi. Ngako, ke, nofwana wekwelusa wamunikwa uNsoyi. Naye lucoho, ugadwe uNsoyi ngako kohe.

Ngako, ke, ngoaba ngoku uyehluleka, yehe lemahla yahe uyinika ufwana waNsoyi nomncane. Nsoyi nenyeni wahe bamondlele yona unwanwa lowo ate ahule.

Nefati lo wahe wathi gate bamondlele yena. Ma efa bamngcwabe, ngoaba anayo indlalifa. Sewamemeta waMemeta kubanu bakuho ethi kuhle indlalifa ifike itomsita, ayitanga ifike. Ngako, ke, uya bona koku-

37. tshi ayiho, mhlaumbe seyofa, ngoaba naye atange ayibone nangemehlo.

Wathi futhi kuletomo nakulemahla yohe ayiho imahla yelifa netomo telifa. Yohe leno, yimahla yaNsoyi ngako, ke, yena uyipha ingane yefwana nencane yaNsoyi. Ngoaba neyulu yodla lifa leyise, ukhwemwana.

Yamtshela iyosi yathi aliho lifa nelingadliwa iyona laha. Lifa nelashiywa uyise uyena ufati lo. Kuhle amthathe ufati ede naku bonayo ngaye ngoaba uyena noyilifa lahe.

38. Yaphela laho leyo njaaba. Nempela indlalifa yajumala. Yatshatha ufati yaya komganisa kuNsutsha waseLovu. Wamlobola ngetomo netiyisishiyagalombili ngoaba ufati wayemasu mabili. NakuNsutsha wafike ate atala munu.

Yaaba yihona ilitholayo, ke, lifa neliconjene nayo indlalifa. Yayeka kudlala ngaNsoyi ifuna kumephuca mandla ahe, ithi ayilifa layo.

Emahleni yaNsoyi nayinikwa uyise Fasitele, kwakuhona guhlalu bwemina, netiphuku netifili tekulala, namageja emsukwa namane nemi-hono nemine.

/Tomo.....

Tomo tingalimi. Tatidliwa inyama tisengwe amasi kuphela. Wawufica tithuthumela, nje, yikuhuluphala. Tisengwa. Ligula lili-mwe lalifukulwa yi6anu naba6ili yinja6a ye6uhulu 6alo. Lehanywe. Kugawulwe mabaxa ahiwe kahle.

39. Kuphanyekwe imiphanda nenetifa emabaxeni. Ku6ambisanwe magula athululelwe emiphanjeni. Kuphume tangqondo tegqwale miphandanda leyo. Ma kuhona tingane tihangetwe tangqonjo. Kugqwale tandla nje kuyi-lihedehede, nje.

Lamasi nakemiphanjeni ke aphehlwe ngetini. Kute kuphume tigaxa temafutsha. Kuphehlwe njalo kute kuphume mafutsha ngempela. 6a-chithe umbo6e. 6athathe mafutsha 6awapheke. 6awa pheka njalo ayi-sigaxa nesihulu nesibunjiweyo. Aphekelwa koku6a kushe liphunga lemasi kusale mafutsha. A6e sethelwa esigubwini si6e umfuma. Umfuma womnumzane wekugqo6a ekade egeza utimba. Egeza ngelujaka ngo6a isipho yayingatiwa.

40. Kwakuye ku6umbwe le6ahi dujaka lokuphondla. Lu6ekwe emcengetini no6umbelwe ku6eka lujaka lwekugeta ubuso notimba. (Njengani, nje nitshenga sitsha sekufaka insipho yenu nekugetwa ngayo).

Ku6e seku6a hona sigubu. Sigubu siha amadi ekugeza umnumzane. Nemadi lawo ahlala elawini. Ahiwa njalo ekuseni. Sigubu si6ekwe etulu kwemcengezi no6adi wekugezela.

- Kutshi ekuseni, umnumzane athathe sigubu. Achatshatele amandi emcengetini wekugezela. Athathe lujaka aphaqule ngalo, achithe lawo madi. Athele namamwe amadi emcengetini, ahlambulule athi du. Ethule liphehlwa lahe emfumeni. Agco6e athi du ufike eseqingitela
41.. umnumtane.

Namamwe mafutha ediwe umfuma anikwe nabagco6a tijwa6a. 6angawathengi kojwa.

Tomo leto netanikwa Nsoye tateda yohe leyo mise6edi Tihuluphele tiqingitela. Umunu ati6uke ashaywe yilualo sengathi kungathiwa etahe. Pho! Ke! 6ohe la6alahla liqala Lavuna Nsoyi nowaphiwa uyise watifela. Amuho umunu noke ephuqwe ino nasuke ephiwe yona. Wadla Nsoyi!

1.

Ye6o, ufwana wematibulo uyena noyindlalifa, ngekwethetho we6anu.

2.

Imahla, kufa yise ceje iyithathe indlalifa i6uyele kuyona.

42/Ilo6olele.....

42. Ilobolele bafwana bakhwabo nabeta emuva kwayo. Tomo tohe netilobola manombatana, itifake esigayeni kubé etayo.

3.

Ma kuhona tikweletu netashiywa tediwe uyise, tiye tihohwe iyona indlalifa.

4.

Ma kuhona inombatana nesuke ilumelwe ufwana nomnqane, elumelwe uyise noma engesiyo indlalifa, leyo nombatana iye yenje ceje tomo tibusiselwe kulowo fwana, atidle yena.

5.

43. Tomo tohe tinikwa yena lowo fwana nosuke elumelwe uyise inombatana. Ayihoti iyomo nedliwa yindlalifa kuleyo nombatana.

Ma ufati efelwe yinjoda akanamahla. Yena lucoo lwahe uyimahlala yendlalifa. Ma egana, iyalobolisa.

6.

Ufelokati analutsho nangahululeka ngalo kubé elwahe etinyweni. Tino tekhwahe etahe ngesandla sendlalifa netombusa. Noma indlalifa kuyinjodana yahe, noma kuyililungu lemtini wahe.

44. Leno yedelwa kokuaba kwatiwa kokutshi ufati wejaloobolwa ngetomo. Ma esefelwe yinjoda futshi angayamba agane nomumwe umunu aloobolwe futshi. Ma eyamba eyokwenya kunomumwe umunu, ufelokati atshathi lutho elifeni lohe lejiwa unyeni wahe. Ushiya yohe ino. Athathe ingubo yahe yekulala nelucansi lwahe lwekulala kuphela ayambe. Indlalifa ke yona iqhoshele yohe ino leyo.

Ufati ma engafuni kwehlukana netino tekhwakhe, uya ngenwa, Kusuka noma umfowabonjoda yahe amngene. Ahulume naye kokutshi, Njengoaba umfowethu efile wakushiya netingane, akufwanele kokuaba uyamba ushiye tingane kasi kanye nelifa lekhwakho. Ngoaba ngihona mina, nginga sithatha sikhundla sengane yekhwethu. Ngingamtalela umfowethu kuwena njengoaba yena engaseho nje. Mina ngingakondla, ngikutalise ngigqine netingane tengane yekhwethu neshonileyo.

45. Ufelekati angabi nemandla ekukhuluma lutho ngoaba nempela ufelwe. Ulahlekelwe. Ayiho nemwe indlela nanga yeda. Ngoaba noma engagana nomumwe umunu angeke ayambe netingane tahe ngoaba tiyilifa, otishiya. Ngakoke ma eqhamuka nofuna kumngena, naye aweho amandla ekwala.

Ngoaba phela futshi ayiho ino nangayihlalela angagani munu. Kwakungeho nekuholwa uNkulunkulu njenga banu banohlanje, okuye kuthi

ma umunu efelwe yinjoda atibophe angagani noba emnqane athi uyilholwa. Ahlale angatali, angagangi nemajoda.

46. Kucala kwakungatiwa loko. Kwakwatiwa kokutshi ufati uyatala. Ma injoda yahe ifile kufwanele kuvakale kokutshi ume ngabani. Nalowo neme ngaye amlobole kubuye tomo tite kundlalifa.

Ma ufati engenwa, alobolwa. Kajwa bahlanganiswa ngembuti nehlophe. Ngoaba kutshi lasebevumelene nefati,injaaba yethulwe ekhehleni lehaya. Lihehla limeme libandla lehaya nefelokati kutohlanganiswainjaaba kokutshi, Gangada lo uyena nafwanele abambe ufati lo hona esemadi nje, angate acalate banu benaaba alahle tingane taSokhwebu kasi. Kuhle Gangada abambe atalele Sokhwebu. Angene efeni laSokhwebu. Ondle tingane leti.

47. Nelibandla livume impela lithi ufati abambwe uyena Gangada lona hona esemadi nje, angate acalate umunu wekumondla enabeni kani uhona Gangada nofwaneleyo.

Ma selihulumile libandla lahlanganisa ngembili kwelihehla lehaya, abutwe ke ufati kokutshi yena utshini. Naye ke angabi nemandla ekwala ngoaba amalungu emtini wahe ayamthanda. Ayambonelela kwekutshi akufwanele athi ehluphekile, abuye ahlupheke futhi alahle tingane aye kogana. Kuhle angenwe melanywa wahe wentini. Ayume naye.

Kube sekumiswa lilanga nabatohlanganiswa ngalo. uGangada ke utota nembutisa nehlophe ngalelo langa. Ayi unilo beke ngekuyethula

48. elihehleni ngenxa yekuaba iyimahla nato ngena ngayo kumfelokati.

Kuhlangane, ke banu bemhaya. Ihlabwe imbuti. gafati gapheke kudla. Nelijiki. Kudliwe inyama nelijiki nekudla, ke, mhla gangada engenile kumfelokati waSokhwebu.

Umngena njalo, kutokwediwa kanje:- Gangada utongena endlini le nebeyilala Sokhwebu ma elala nefati wahe. Gabe bobobili nje nefati. Kungabi biho munu nomumwe. Kukesuku, ngetihathi tekulala. Utokwendlala athi du. Wendlala esililini semajoda. Nefati endlale esililini sahe sebafati. Alale ufati nenjoda ilale.

49. Phela kusuke ufati wachwabata unilo etiko edela kuhanyisa mgi bendlala. Abe sewuyeka ke unilo uqima. Ma sebekasi, ke, Gangada abite ufati. Njalo ma esangena angane nelujengeti alushise etiko abe sembita benqinda ngemahubalo. Sebewadla bewadla beceja. Gabeke lujengeti elilongweni, Abuye ufati ete enjaweni yahe nalala kuyona.

/Nenjoda.....

Nenjoda ke yendlale iceje. Ibite ufati. Ete ufati. Gangada amngenise ufati engu6weni yahe. 6alale ke kuse. 6eda kona loko nokwediwa ufati elele nenjoda yahe. Naye Gangada phela useyinjoda yalofati. Umngenile.

Ngalo6usuku, ke, naba ngenene ngo6o, kosa ceje 6angaphumi enyango. 6ayogoya 6o6o6ili 6anga6onwe yililanga. Ufati yena atimboze ngengu6o agoye ngempela ngo6a kade eselele nenjoda nemngenayo.

50. Nekudla 6atidlele nje 6anu enyange naketindlini la 6edlela hona. 6angaphumi 6oGangada nemkakhe welingeno. 6athi ma se6elambile, kuchamuke umunu nekudla kwa6o. Afike ajudule sicaba, sivuleke kanqane achamukise luhamba noluphethe kudla kwa6o. Akwemukele Gangada. 6adla njalo 6avalile enyango. Nake mwini futhi 6a6alethele kudla 6adle. Nakesuku 6a6alethele kudla 6adle. 6abuye 6alale. Nomumwe angene engu6weni yanomumwe, ngo6a 6angenene phela. 6embathisane ngu6omwe. 6alale njenge6anu na6atshanjo nayo, ngo6a 6angenene. Kute kuse, ke. Ma sekusile, ke, kuphelile. Se6etovuka, nje, 6endlule. 6aphumele
51. enyango. 6atedele noma yini na6athanda kuyeda, njenge6anu na6ahulu lekileyo, na6aganeneyo.

Loku koku6a Gangada afike nemahu6alo, ke, 6acale ngekuwadla 6engakahlangani, wedela isila. Ngo6a phela uma umunu elale nemfelokati uye aguliswe yisila. Tidipho tahe ti6e tinje. Agule ate afe. Eguliswa yisila ngo6a elale nemunu nonemnyama, ngo6a efelwo yinjoda yahe.

Ma edle mahu6alo, ke, ayimgulisi isila.

Ino, nje, injoda yelingeno ayinasitshudi. Yena ufati, lo, u6uye ayichoshele. Ayede lite. Aloku eyinqikisela ngetino, kokutshi etenjoda yahe neyashonayo. Eloku eyinqeki iqhoshesela ngekutshi ayimlo6olanga.

52. 6afati na6aningi na6angeniweyo, 6aye 6abuyele etinganeni ta6o ma setihulile. 6awalahle majoda elingeno. 6ahohlwe yikutshi, lenjoda neyamngenayo ufati, yamsita. Tino leti ta6ambeka nje, koku6a tingadliwa yindlalifa, ta6ambwa yiku6a angenwa yinjoda yelingeno. 6ona ke 6asuke 6awede lite majoda elingeno.

Nawo majoda asakuhlakaniphela loko kweda kwe6afati, ngo6a nawo aseye athi ma engene ufati engakaganwa, a6uye aganwe. Eganwa wufati wempela nongesiye welingeno. Eganwa ufati (inombi) notolo6olwa ngetano Ngo6a ufatisi welingeno uqhoshile. Uqhoshe njalo uqhoshiswe yiku6a

53/ngalo6olwanga.....

53. ngalobolwanga ngetomo. Uqhoshe njalo ugabe ngekuthi utoyixosha injoda yelingeno ma sekumlungele.

Ngako ke nanjoda imngenela kubamba lifa leli. Ku6e yihona ite-shelela, ke, ufati notoyigana imlo6ole. Ufati notokweda inando yayo. Ufati notohlonipha umendo nemuti wekhwakhe.

7.

Linxiwa nemasimu kuye kulimwe yindlalifa. Netomo futshi ti6u-yela kuyona. Ngekuvume lana, ke, iye imsikele ufwana isimu emasi-mwini ekhwa6o ma eganwa engenamasimu. 6u Imlo6olele futshi ma ega-nwa ma itshanja.

8.

Ayiho imahla neyethulwa yindlalifa eyosini. Iyatidlela nje yona lifa lelo nelifiqileyo nayo.

54. Asiho sihlo6o nesingaphiwa lifa yindlalifa. Lifa lidliwa yindla-lifa yojwa. Futshi nayo ilidla isimehlomyama. Ngo6a iyahalisa kulidla kwayo. Lokuyimanombatana nokugana sekufelwe uyise kuyamba kuhala. Kuhaliswa yindlalifa. Ngo6a yona yati kucoca lifa lelo letomo netimbuti kumhwenyana. Ayi6e isanaka kulungisela unwanwa tino netifwanele aye nato emtini wahe kanti ulo6oliwe.

9.

Injoda ma iganwe yisithembu, ku6a hona imahla ne ningi endlunkulu (Tomo, netimbuti, nemagusha. Nengu6o ye njoda yekulala, nelucansi lwayo nesigqiki esekucamela esuku, nesekuhlala emwini. Netiyamba 55. ke tekuphakela injoda kudla netekuphutela lijiki, netinywana nje ke tohe netinqane nanetiyulu takehaya, netise6edwa yinjoda.

Ku6afati nabeta ngemuva kweyosikati, na6o batokwahelwa tindlu ta6o. Naku6ona ku6ekwe ingu6o yenjoda leyo ya6o yekulala, ufati eluke lucansi lwenjoda. Injoda i6eke siqamelo sayo sakuleyondlu, netigqiki tekuhlala yona ne6anu beli6andla. Ku6e yilowo fati imnike isimu yendlu yekhwakhe, ukute atilimele, atiphekele atidlele ati sitsha senjoda.

Aliho lifa nelise6edwa yinjoda ilise6edele ufati nomncane. Ko-jwa ufati nomncane uyalithola lifa ngalendlela:-

56. (1) Ufati nohutheloyo uyeluka. Eluke mahuho netitshe6e nema hludo, a6umbe netiyamba. Kufike 6anu nabafuna kuthenga. 6athenge ngembuti kunesimwe sihathi. Lembuti, ke, itokwemukelwa yinjoda,

/Iyefuye.....

Iyefuye. Yande imbuti. Injoda ithathe letimbuti itinike umunu nofuna timbuti yena amnike iyomo ngetimbuti leto. Ngoku ke le yomo itotala yande. Letotomo, ke yilifa lakuleyondlu nencane. Kojwa sibaya simwe ngo6a umnumzane munye, unabafati nabaningi.

(2) Ufati utotala ingane yefwana. Lengane itoqashwa umunu noyisihlo6o. Ayiqashele kokutshi mayimelusele tomo tahe ngo6a yena
57. atalanga fwana, uhluphwa yikwelusa tomo eyinjoda.

6evane ngekuhuluma nemnumtane, amtsheleke ufwana banqume kokutshi utokwelusa eluse kote kuhathale yena unwanwa. Othi mhla ebuyayo abuye neyomo yahe, natotshi efika nje abe ehombelwa yona. Kunganqumwa luhlo6o nasilinganiso seyomo.

Kunesimwe sihathi injoda leyo ihombe linkonyana nelincela kunina. Ufwana eluse eluse, lelo nkonyana lite likhwelwe litale. Uyacala uyagojuka useyamba neyomo isinelithole, usefike uyavu6a ehaya. Leloke, yilifa lakuleyondlu yekhwa6o lowo fwana nosebedele leyo yomo.
58.

(3) Kunesimwe sihathi ufati nomnqane utotala tingane te6afwana netemanombatana. Kutofika umunu noyisihlo6o, noma yimunu nowumngani wemnumzane. Lomunu afike etihalela. Etihalela ngengane yekuphathela umkahe unwanwa. 6evane ke nemnumzane. 6ahawukelane. Umnumzane abe se6ita ufati nomnqane. Se6ehuluma ke nalomunu, 6emtsheleka ingane yenombatana. Seyitohamba ke lengane imphathe kahle unwanwa lowo. Yejwayele kahle kulowo muti. Imphathe unwanwa ate abe mjale impela aluse mathole. Ithi mhla igojukayo, 6ayinike imbuti nabayibonga ngayo.

Ayemukele imbuti umnumzane. Itale yanje. Kufike munu nofuna
59. timbuti amnike tona. Yena amnike iyomo. Ma emnike iya6i, kubuye kufike umunu nofuna iya6i yena amnike iyomadi. Itale leyomo, i6e yilifa lendlu nencane ekhwa6o leyo ngane neyasebedela leyo mbuti. Kojwa sibaya simwe. Ngo6a umnumtane mumwe, unabafati nabaningi.

(4) Kutohula inombi yakwafati nomnqane. Yenjele kumunu lenombi. Umunu lowo ayilobole ngetomo. Tibuye letomo time esiba-yeni semnumzane lowo nowuyise wenombatana. Letomo etakuleyondlu nencane la kutelwe hona leyo nombatana neyenjileyo yalobolwa. Kojwa sibaya simwe ngo6a nemnumzane mumwe, unabafatis nabaningi. 6ohe
60. le6afati 6ayo6a yinabahlngana esibayeni semnumzane. Yoha lemahla eyemnumzane ngo6a ne6afati e6ahe. Nebanwanwa e6ahe. Netindlu leto etahe.

/Kojwa.....

Kojwa ke ma selidliwa lelifa, lidlelwa kuleyondlu lakuwelahona. Ma kuyiyomo yakendlini nencane, iyohla6wa ceje ithuthelwe hona ite idlelwe hona. Naye ufati nomnqane eve koku6a a6e yiyosikati ngenyama yekhwakhe. Umnumzane ahlale kwahe ite iphele inyama leyo, ku6e yihona ehumbula iyosikati.

Ma umnumzane efa eshiya 6afati nabanqane 6enemajodana, ku6a yileyo ndlu i6e nenyodana yahona neto6a yindlalifa yayo. Ku6e yileyo
61. njodana itidlele lifa lekhwa6o, ku6e yileyo njodana itidlele lifa lekhwa6o.

Ma injodana ikendlini neyulu yojwa, lohe lifa lalaho lidliwa yiyona. Ma futshi injodana ikendlini nenqane kuphela, 6ohe 6etele manombatana, lifa lohe lidliwa yileyo njodana nehona neconjene nalo.

Ma 6ohe 6afati 6atala tinombi tojwa, umfowa6o yise uyakwati kulidla lifa lelo. Yena ke ateke ne6afati la6o a6angene.

10.

Imahla yetindlu ngetindlu iyatiwa. Idliwe yindlalifa kojwa iyidlele kuleyondlu.

11.

Leyondlu engenandlalifa lifa layo lidliwa yindlalifa misiweyo,
62. kojwa iyidlele kuyona leyondlu laho lifa kuwelahona. Ngo6a uthetho uthi mumwe umnumzane. 6aningi 6afati. Wulowo fati uyathanda kugqi-gqi tela ma sekudliwa lifa lekhwakhe lidlelwe ekhwakhe. Naye 6anu 6ete 6atoqela ekhwakhe ma kuhla6we iyomo yekhwakhe.

12.

Kojwa, ke, ma umnumzane efe wahuluma, lifa linikwa lowo umnumzane nathe malinikwe yena, ma ingeho indlalifa kuleyondlu.

Ngo6a kunesimwe sihathi lifa lisuke lise6edwe yinomba tana. Yenja ceje kwase kuse6ede yona inombatana nekhwemwana 6asita ukhwakati lowo.

Ma yise ethi lifa utolinika ingane yenjodakati ngenxa yeku6a nina
63. u6esitwa yiyo, iyanikwa nempela ingane yenjodakati, njengekusho kweyisemhulu.

13.

Imahla iya6iwa njengekwa 6a kwemnumzane efa. Ngo6a noma umnumzane enamajodana, nendlalifa, ma ethanda, uyamlumela iyomo ufwana nomncane.

/Kunesimwe.....

Kunesimwe sihathi kwedeke koku6a etomweni temnumzane, ku6e hona tomo netasebedwa ufwana nongeyona indlalifa. Welusela umunu ceje wamholela ngeyomo nefike yatala. Ma yise efa angeke abede 6uxoki 6okutshatha tomo leto tefwana atiphe indlalifa. Tomo to6a etemninito njenge kutise6eda kwahe naye.

64.

14.

Kwakungeho nkantolo kucala Tinja6a temuti tatingayiswa komhulu. Tatilungiswa umndeni. Njengo6a niva nje kutshiwa imi yemnji ayingenwa. Kwaku6angwa nakucala Ku6angwe wona mafa lawa. Kojwa ku- hlanganiswe umnji uhulume. Ulungise wehlukhanise kahle tohe tino ngeminyombo yato.

Emahosini kwakungate kungayiwa komangalwa. Umunu nowayeyiswa eyosini yilowo nowayenukiwe. Nokwakuthiwa makabulawe. Nempela iyosi iphake, imi iye kovimbezela la kumpondo tayomo. I6ulale ke kulowo muti. Ngo6i iyosi itsheliwe kokutshi lowo muti mumbi.

65.

15.

Ma indlalifa isenqane iye i6ambelwe yinomumwe imunu nofwanele wukum6ambela. Noma kuwufowa6o yise nje ayi6ambeke ingane ite ihule itidlele yona.

Ma leyo ndlalifa ne6ambeke unwanwa noto6a yindlalifa yone imahla yelifa, iye iyibuyise ma seyihulile leyo ndlalifa ne6ambelweyo. Ngo6a lifa liyatiwa. 6asuke 6ehona na6onina 6a6e yi6ofakati.

66. Futshi umunu no6ambileyo uye atiwe. Ngo6a phela ahona mahela ehaya ma engeho, ke, kulowomnyango, uhona umndeni. Ngo6a a6eve 6efa langa limwe 6ohe 6anu. 6ayasala nje na6ayosale 6encuma tinja6e temnji. Ma kwedekile ke, 6a6uceka 6ohe 6anu, neyosi iyediwa fakati. Kungeve kutshiwa yiliqala. Kojwa ngenxa yeku6a yona iyimunu nowetshembekileyo, iyaqelwa nje ngesihle kweku6a ifakate lowomuti nowafa wa6ola. Ifakate kokutshi lifa lalaho lifwanele lidliwe wusi6ani6ani. Ngo6a lihela lahona lathi lathi ma selifa naloko likusho ngo6a kuyikuthi nekuthi. Ngakoke lokokusho kwalo kwakufwanele. Ifakate kanjalo ke iyosi.

67. Kunesimwe sihathi uxabane lowomnji, kojwa wena ungate utigaxe ekhathi uthi a6anu 6axa6ene, kanti 6atosuke 6ahlangane ngawe ke ngoku. Imi yemnji ayingenwa. Kuya6ukwa nje ngo6a utobanga ubange ubuye uhlangane. Wena ke ma uwu6angisa, sewutokwedenjani ke ma sewuhla- /ngene?.....

ngene? Ngoša utohlangana ngawe ukwede lixoki. Nempela uše uyili-xoki, ngoša kumbi kungena tinjaša tešanu ungamemiwe. Yibu xoki lošo.

16.

Ufati angeke aše yindlalifa. Ma efwanele kokuša aše yindlalifa, uye angenwe wumunu nofwanele yikudla lifa. Alidle ke ufati leloli-fa elidla ngoša engenwe yilowo nofwanele kudla lifa lelo. Loko kwediwa ngoša ufati walobolwa ngetomo. Yena lušošo lwahe uyilifa.

68. Phoke! Lifa lake ladlana yini? Loku lifa liyadliwa. Naye ufati ulidla lifa edliwa yindlalifa. Ma indlalifa ingamudli naye ngeke alidle lifa, ngoša naye uyilifa nekufwanele lidliwe yindlalifa. Ngoša walobolwa ngetomo. Washayelwa neyomo yemchoyiso. Ma injoda yahe ifa, šahona nabafwanele kumngena šangene efeni nelishiywe yinyeni wahe. Ma evumile ke wangenwa wadliwa yindlalifa, ke, utolidla leloli-fa nelishiywe wunyeni wahe. Elidla emandleni endlalifa nedla yena nelifa lelo.

Injodakati ingaša yindlalifa. NjengaNsoyi nje. Lokokudla kwayo lifa kungafakatwa umndeni nowawušukele ma injodakati ileda lifa lelo noma yondle yise nenina. Futhi umndeni uve sifakato nesafakata uyise ma efa aša lifa lahe. Šayinike injodakati leyono nefwanele kokuša inikwe yona njengekusho kweyise efa.

Nelimwe lifa eletikhwama tekwelapha. Ma kufa injoda iyinyanga, kunesimwe sihathi lifa lekwelapha alemukelwa yiyosana. Lemukelwa wufwana nje nongevi eyiyosana. Kunesimwe sihathi lithambele inombatana. Kuthi ke yise ma esefa, ethule tinwama temithi yahe kuyona inombatana. Iše seyihlaša imbuti, itemukele. Iše seyiša yinyanga ngemithi yeyise.

Nomumwe usuke ethakatha. Efuye tilwane. Tingevi tiphakelwa yiyosana. Tiphakelwa yinombatana. Itisinise. Itithume kobulala tiyambe tišuye. Nayo iyambe neyise ma šeya kothakatha.

Leyo nombatana nenjalo ke, yiyona nedla lifa letilwane leto ma yise esefile amuho nongayišangisa ngoša yeda usešedi wayo newatiyo.

17.

Ma indlalifa iyinqane, iyašambelwa. Ithi ma seyš hulile, ke, ithathe lifa layo ilidle yona njengešundlalifa šayo njalo.

71/Kuye.....

Kuye kuhethwe umunu wesilisa noconjene nenyango wekhwa6omunu nofileyo wafa washiya lifa kasi. Kuthiwe kuhle a6ambe kute kuhule unwanwa lowo noto6a yindlalifa.

19.

Ma sekuhule ufwana lowo, uyalithatha lifa lohe alethule kumninilo. A6ite wohe umndeni uhlangane, Ma eselethula, ke, ku6e hona 6ufakati 6wemnjeni. Ufakate kokuthi nempela lifa ulethula kumninilo, nje, ulethula liphelele, njengokushiywa kwalo wuyise wendlalifa. Tomo netonakalayo tiyahohwa. Tihohwa uyena lowo nowatonayo. Yohe lelo nja6a ihulumelwa e6andla. Ihulumwa umnjeni. Ma u6anga uyayayekwa u6ange u6ange u6uye wehlukaniselane nje kahle. U6uye uhlangane futhi. Ngo6a phela limnanji lifa. Nalowo no6ambile ku6a 6uhlungu ma esephuma sekuhule indlalifa. Kojwa acinjetelwe wuthetho. Ngo6a ma sekuhule indlalifa kufwanele lifa layo li6uyele kuyona.

20.

Use6edi wemunu nosuke e6ambele indlalifa, yikondla indlalifa, ayihulise kahle nge kwethembeka. A6ale tomo netishiywe wuyise nowafayo, wendlalifa. Adle nina wendlalifa ngo6a wuyena yejwa noyilifa nangase alidle nelashiywa umfowa6o. Ngo6a washiya yena ufati lowo nongangenwa. Lifa leli yimanombatana netingane te6afwana, netomo.

Umunu ke no6ambileyo, yena angadla ufati. A6e esewondla tingane tihule kahle. Manombatana enje, alo6olwe ngelifa. Yena alilonje kuyena esi6ayeni. Ne6afwana 6ahule 6aganwe. A6alo6olele. Kulona lifa lekhwa6o. Nendlalifa ihule. Ayi6uyisele elifeni lekhwa6o.

Ma kuhona tomo natitshatha tekhwa6ofwana, uyatihoha ngo6a utitshatha njalo, lifa nali6ambileyo liyatiwa umnjeni. Ngokuke netomo netatalayo tiyatiwa nematshole ato ayatiwa. Uwalonja kahle nawo ate ahule kahle.

21.

Ma ese6uyisela imahla endlalifeni, uto6ala ate a6ale nekutala kwetomo, kokutshi tatala kangaki etelusile. (Kuloko phela kuyatiwa kokutshi naye wayedla amasi ato). 6a6e se6emshayela iyomo ke ngekwe-lusa kwahe tomo telifa.

A6e se6ala kokutshi wondla tingane tifelwe wuyise tatetahula nato tenja. A6e semshayela iyomo futshi yesondlo.

/A6e.....

A6e sehomba tomo telilobolo netalobola bayeni bemanombatana. Atihombe esibayeni. A6e seshayelwa iyomo futshi yekucoca lifa
75. kubakhwemwana alibuyisele ehaya.

A6e sebala tomo nati holela tinyanga telapha tingane. Tingahohwa leto.

A6e sebala tomo natonayo taku6ondlalifa. Atikhokhe.

Behlukane kahle ke bebuyiselene tohe tindleko ta6o. Nefwana abuyelwe yitindleko telifa lahe. Nemphatheli wahe naye abuyelwe yimandla ekuphatha kwahe lifa kanye netindleko tekuse6eda kwahe ephethe lifa. Naye ahohe imahla nayonayo yakelifeni. Kuphele kahle, nge6a phela uhona umndeni. Uwufakati nocanda lihanja, ngo6a wona ubekile
76. kohe kuhambisa nekuhambiswa ngako. Futshi wona uyofakata noma sekumnyama. Ufakata njalo wedela koku6a kulunge tino, kuhlalwe kahle.

22.

Nabamwe banu nabaphathela tingane lifa, baye balidle balichobotele nje bona, sengathi bekuyilifa la6o. Ingane iyahula seliphelile lifa leyise. Netinombi tenje tilobolwe. Angene lomunu achobotele. tomo leti netilobole tinombi aticeje. Iyahula ingane aliso ho lifa lehwa6o. Inga6e isatshola neyomo le yekulobola bafati bayo, kanti yayitelwe netinombi. Netinombi leto tenja nato taloboli ngetomo.

77. Ma kusuke kunjalo ke ufwana uthi ma esehulile alibito lifa lekhwa6o. Kuhlanganiswe umndeni ulisho kokuthi lalingaka, lingaka. Inombi neyikuthi yalobolwa ngetomo netiyikuthi, nenombi neyikuthi yalobolwa ngetomo netiyikuthi. Watihla6a tohe tiya6i umbeki welifa watidla inyama, Kwathi netimwe walobolela ngato injodana yahe yematibulo. Netimwe walobolela injodana yahe neyikuthi. Nemwe wemulisa ngayo inombi yahe meyagqagqayo. Nemwe wayeda timbuti yadliwa mhla kugqagqa inombi yahe neyulu.

78. Ma kuyambe kanjalo, ke, akuyiwa komangalwa emakhosini. Licala nelinjalo lithethwa yiwona umndeni. Wahle umphatheli, lo. Ahlawule. Ate ahlawule nangetomo netilobola tinombi tahe ma tenja. Atibuyisele kufwana, naye ufwana aganwe alobole ngelifa lekhwa6o, nalishiyelwa wuyise.

Yehlukane, ke, imiti u6one seyimangqephungqephu nje. Yediwa yiyona lemihuba nenjena.

/Umubekilifa.....

Umubekilifa unawo amandla ekulona lifa kojwa alone emise inombi netogana ceje itomo tayo ti6uyise lifa lelo nelidliwe wuyise.

Uve ke banu 6othi kuyena; u6otidla utiphanyeke mathambo ato
79. ethala ngo6a tokuvukela esiswini njengelijiki.

24.

Nenina wendlalifa unalo lilungelo lekumema umndeni utomu6onisa kokuthi kwediwa yini umubekilifa asuke acho6otele lifa lengane yahe nje. Nempela umndeni ukhute ali6uyise lifa lelo nalonile ma sekululumwa.

25.

Ngesihathi ufwana esengene e6usiveni, eseshela usuke esehulile. Usengatiphathela lifa lekhwa6o.

26.

Uma futhi unina wefwana efa, kanti neyise futhi wafa, uyena ufwa-
80. na nonelilungelo lekudla lohe lifa nelishiywe unina, ngo6a ufwana lowo uyindlalifa. Unina anawo mandla ekucata lifa ma efa. Ulishiya kuyona indlalifa leyo. Ngo6a unina uwufati akakwati kwa6a lifa yena. Yinjoda nete ila6e yona ila6a ngo6a yiyona heyihloko ye6anu. Inika lowo nethanda kumnika. Nokuseleyo ke ikunike indlalifa.

Indlalifa ingayiqaphunela nje injodakati ekudleni kwenina, ma yilungile, 6o. Kojwa akuwona uthetho lowo.

27.

Ma kufa ufati, injoda isehona yiyona injoda neteka ufati notovusa leyondlu.

81. Lowo fati notekelwe endlini nefileyo, uyena notoyivusa leyondlu. Masimu ohe ayo atolimwa uyenaalimele kondla tingane tefati nofileyo.

Noma kuganwa ufwana wefati nofileyo, utogoya kalofati notekelwe endlini nefileyo. Naye amphathise kwenina umshakazi. Angamu6andlululi. Ngo6a phela weta ati kokuthi yena utekelwe kutovusa indlu.

Ma kuchamuka ufati ku6afati 6enjoda yahe elinga kugqilata tingane leti netifelwe wunina, uye athethe kahulu.

Alinge ngawo ohe mandla ahe koku6a acoce tingane tenyeni wahe netafelwa wunina. Aticoce ku6e sengathi uyatitala.

82/Ma kufika.....

82. La kufika umunu eto tsholeka inombatana yekuphatha unwanwa, injoda ithathele kuyena. Ma evuma, ke, injoda ihlele nemunu lowo kokuthi maseyi6uya ingane y6uya nembuti yeku6a i6ikade iyophatha unwanwa.

Kuthi noma kwenja inombi yemwakwa6o nowafayo, ku6e wuyena notolungisa iminjonjo, aye kobonjela masondo etomo emtini, netilobola lenombi.

Kuthi nengquthu ma sebeyishayile banu bemtini, ihlabelwe kwalofati. Ku6e uyena notobita gafati nabatombambisa bambuqise umswani, bamekhamise mathumbu. Ku6e uyena notomema tiphoko kubafati. Ma

83. 6efika nato tipheko, netebalwa noma etekudla, temukelwe wuyena. Ma sebedla, futhi, wuyena notobeka ngelihlo nelibadi kokuthi labafati nabamemweyo 6afika netipheko ta6o bathole kahle ekudleni. Ku6e wuyena futhi notobeka ticeli kokuthi nato titholile inywana nelingene ticeli. Ku6e wuyena futhi notobeka kokuthi inyama, lithumbu nelufu nesibinji nenyama nevushiweyo nelicatha neliluhlata kucwiyiwe kohe loko kwafakwa etitsheni tebanu nabamemiweyo nebetiphethe kudla, na6o bathole koku6a ke baphathele tingane ta6o emchaya nato tifike tija6ule

Ku6e wuyena notokhulekelwa yibafati nebanu bohe ngenyama le ye-

84. ngane yahe. Ku6e wuyena futhi notofinyela edolwe ni efuqukelwa yinuthu yemabojwe mapheke inyama.

Ku6e wuyena notocala sigqumushelo sengane leyo ma sekusinwa, gafati nabamwe bamsite bamsinise. Sigqumushelo leso yiligama lesidundutelo nelalihlabelelwa wunina wengane ma ingane isengane. Ithi mhla iboke ngekuhala ayithathe ayibelethe noma ayigone asukume eme ngetinyawo ahlabelele asine nayo ite ilale ingane.

Ngalelilanga ke kuye kufunwe lawomagama na yimaculo mayeculwa wunina isengane ingane. Ku6e sekusinwa ke. Kusinwe, kusinwe, kusinwe, sekukade kudliwa inyama kuphuzwe lijiki. Kuhlakatekwe.

85. Uma ufati wenjoda efa engatalanga, iyacima indlu yekhwakhe. Tino tahe tiye ti6uyiselwa kufati wekucala nokuwuyena yosikati. Maye athole kudla lifa.

Masimu a6uyiselwe kuyena. Ku6e sekuthi maku6ahona injodakati nefika itihalela ngesimu, bayiphe nemwe isimu.

28.

Nemajodana ma eganwa aye ahlephulelwe masimu hona ekhwa6o. Umunu alime linxiwa lehwa6o. Sibaya setomo tekhwa6o.

/Ma injoda.....

Ma injoda iganwe yisithembu, kufe ufati nomnqane, ashaye injodana, iye ithi ma seyiganiwe, ku6e yiyona netolima masimu enina. Ku6e seku6a yimasimu ekhwayo injodana leyo. Nayoke ngaleyo ndlela ili-
86. dlile lifa lemasimu ekhwa6o. Ngo6a nemanxwa iyowalima ithole kudla nokuningi emanxweni ekhwa6o.

Nenjodakati futhi analo lilungelo leku6uyela ehaya ma engatholi kahle masimu emtini atikhalale kuyise ngenjimana yekulima. Ma 6eyivele injodakati 6ayinika, sekuweyayo njalo leyo simu. Nayo isiyidle lifa.

30.

Yohe ino yelifa yediwa ngenando yendoda. Nenja6a yemasimu yinja6a yenjoda. Yiyona kuthathelwa kuyona kohe kukhuluma. Ngo6a ma kufa ufati nomnqane kufwanele ngethetho tino tahe ti6uyele kufati noyiyosikati. Kojwa nahona laho iyahlela injoda. Ma ku6onakala
87. kokuthi iyosikati inemasimu neneleyo, lawo masimu ayehlukaniswa. Kojwa nayo iyosikati inikwe injimana. Kuthi ke masimu anikwe ufati nongenawo kahle masimu. Yiyona injoda neyiyosi yemuti wayo. Yeda leyono nethanda kuyeda emtini wayo. Kojwa ilinge koku6a ku6e hona kuvana. Kunga6i yitino netediwa ngeluchuku.

Sonane wayene6afati na6a6ili. Iyosikati yatala tinombi netisiva. Ufati nomnqane watala tinombi netine ceje wafa.

Letinombi atitange tiyi vale indlu yekhwa6o tiye kohlala kwayosikati, ngo6a tona tifelwe wunina. Tahlala hona ekhwa6o. Tapheka tadla. Talima tahlakula tavuna.

88. Kuthe uku6a kuphele sihathi senjoda sekutla, yateka Ngcindezi. Yamtekela kulendlu nenqane. Koku6a atogqina letinanjane.

Nempela wafika Ngcindezi. Wafike wangena laho ehaya wahlala. Wasika 6wani waha indlu neyililawu lahe. Kwathi la yekhwa6otingane ya6a yindlu la kutolala hona tinane leti.

Yenja inombi yemati6ulo yalo6olwa ngetomo. Wesuka kasi Ngcindezi ngetinyawo toto6ili tahe walungisa um6onja. Wacoca mathanga, nemajumbi, nembila, nembondwe, nelijiki, nembumba. Kwaphela titsha netiyimashumi namane, sekuhlangene nekudla nelijiki.

Emtini kweja6ulwa ka6i kufike ukhwekati. Kwakikitwa.

89/Kwakikitwa.....

89. Kwakikitwa. Lwangenana lunjenga lwebafati bethwele. Luyambe lulanjelana, Kudla kwangenwa nako endlini. Kwabekwa emsamo. Abu-ye ke amakhosikati nabethwele, ato hlala kasi ngakesililini sebafati. Babewendlalele makhukho.

Kwasekuthi, ke, ngakesililini semajoda kwangena umkhaya utobingelela abanu bemtini labalethe umbondo. Bengevi bebangingi. Beyimashumi namane. Bethwele ngetimbwekembweke tetinyati, nangalamahulu macoma lawa. Bethwele bethwele shi! Betobonjela masondo etomo netalobola unwanwa. Betobonga kubakhozi.

90. Ungene ke umhaya. Kugcwele kuthe swi abanu ngoaba phela beta nje gaya kokutshi naye umnikazi kudla utobuhipha balwa lobu buphuzwe. Pho amuhle umunu nongala kuhipha lijiki selivuthiwe.

Nempela, ke, lijiki nelifikileyo lithelwe embiteni yentini. Kucala kuthungwe leli nebelisilwe hona laho ehaya, lisilelwe kuhlideka abanu bemtini. Ku be yihona kutogqinwa ngaleli nelimnanga nelitobonjela manqina etomo.

Kuthi kungakophuzwa nekuphuzwa, kucalwe ngekuaba abanu behaya bababingelele. Bavume.

Kuthululwe kudla, ke. Ku be sekungena imbuti ichubwa, ibophwe nenambo yelucotho. Ichubwa yisiva yentini. Iyingenise endlini la kuhleli abanu nabalethe umnjonjo la emtini la kwende hona inombi yabo.

91. Ufwana lo nochuba imbuti uyamba neyise. Bayingenise ceje imbuti, inonjolo neyulu, abe sehuluma yise wesiva le, ethi, "Mkhozi naku kudla kwaho. Ngiyabonga kokuaba ngikubona ungena emtini wami. Ngiyabona kokuthi buhlobo nengabucelayo emtini waho buyagqwaliseka ngoku. Nako kudla kwaho mkhozi."

Abonge naye Ngcindezi. Ejabule kahulu ngeno neye diwe umkozi wahe, emhlabisa inonjolo nengaka. Engabonakalisi nekutshi akevi ewunina wengane, i, usewunina wesibili.

Abesethi kumkhozi wahe kuhle amphekele kudla loko namuphe kona. Babwana bayebule ke imbuti bayipheke. Bashiyehloko nemancina.

92. Kutshiwe aba ngawapheki wona, bawanike yena umkhozi.

Nebubenje bwaphekwa bwa cobelwa ngehlwehlwe. Kwacwiywa nake-nyameni yange khathi, kwacobelwa bubenje. Futhi nenyama yohe yangekhathi yaphekwa yavushwa yohe.

Bayiletha yohe ngetingqobo tayo iphelele netisho tayo tohe.

/Nehludi.....

Nahludi nawo bawuletha.

Wayemukela Ngcindezi wabonga. Wa6ita titshe6e tenyama. Waya-
6a, waya6a, waya6a, A6ela a6emtini. A6ela a6apheki, a6ela umkhozi
wahe wesilisa newesifatane. A6ela a6anu na6ayiticeli. Washiya
eya6o.

Wakhetha na6amwe 6afati na6a6ili, wathi ma6ayivishe 6ayiqo6e.
Nempela 6ayiqo6a 6aya6a. Yadliwa. Yanja inyama ice6ili. Yasuke
93. ya6a mnanji ka6i inyama, iciniso. 6adla ne6u6enje, kanye nenyama
yangekhathi.

Kwasekuthungwa lijiki ke ngoku. 6oNgcindezi ne6afati nayeyamba
na6o 6anikwa imbita ya6o. Laselithungelwa etiyambeni, ke, lijiki.
Ngcindezi wa6ekelwa luhamba lwah6 ngoba uyena mnikatise6edi.

Lathungwa ke lijiki. 6aphuza 6aphuza 6ate 6ajumala. 6oNgcin-
ndezi 6athungelwa elijikini nelalisilwe hona ehaya. Kwathi la6a
6akemtini 6ona 6aphuta leli nelifikileyo, Ifike nemnjonjo.

6eja6ula kahulu 6akhoti 6e6onana. 6eja6ula kahulu. 6edonsa
luthando lwe6ukhoti. 6ase6e6ita titsha ta6o na6e6ethwele ngato
umnjonjo. 6avalelisa 6ayamba. Na6o 6a6apheketela 6a6ahipha esangwe-
ni ceje 6ehlukana.

94. Yalo6olwa ke lenombi. Ithe seyitogcagca, yemula.

Kwemula.

Kwamemwa lijadu. Kwasilwa lijiki. Kwamemwa ne6ayeni. Kwa-
phekwa nekudla nokutodliwa yi6anu 6emtini.

Tabuyiswa, ke, tomo. Ekhathi kwaletomo kwakuhona iya6i nempe-
mvu, isho ngetiqhenge tetimondo. Ingevi ice6ile! I6ikitela mafu-
tha nje. Ithi ma iyamba sengathi iyathuthumela.

Ithe uku6a ikhonye ekhathi kwetomo, la tiya ngehaya, wayi6onga
unyeni waNgcindezi wathi:-

Qephula kaqephu!

uHla6a tihlangene!

6anu 6akeMkhomazi!

A6akwati kubinca!

6abinca ngengxama!

95. Umame notigcogcoyi

Nowagqagqa mishado nemi6ili!

Wekwemula newekushada!

/Mafunda.....

Mafunda afobe!le!
 Nemadumbi nembondwe.
 Sikhuni joja lilanga!
 Fwana bambela elijolweni!
 Mxhakaza xhaka!
 Mqobo kaZavithi
 Avumanga kuya Emampondweni
 NgoBa esaba mikhono netibamu!
 Mshokobezi kaNceba!
 OkwenguBo kayembathwa!
 NgoBa okweselesele kuyadunusa!
 Okwenyoka kuyasheleleka!

Taye tangena esibayeni tema. Sonane wathatha ukhono wayigwaza emhlabankomo wayijuqa. Ingevi iqebile! Bayihlida bayihlida bayibobosa, bayijabula, bayihlahlela yaphekwa. Kwakhiphwa titho tekosa tosiwa, kosiswa bakemtini nemkhaya, netibukeli.

96. Kuthi ke emwini kwasinwa kwasinwa kuqhathelenwe. Kwasinwa kwasinwa kwasinwa, kusinwa njalo bayakikita bomame. Ngqindezi yena, usejuluke emadi yikukikita. Wena nobukeleyo usungate uthi kwemula inombi yahe nayitala i! kani, cha, eyenyeni wahe nayitala kumnakwaBo nowafayo. Yena watovusa leyondlu neyafayo.

Ngqinjethi waweda ngekwethembeka usebedi wahe. Wamthokotisa unyeni wahe ngekuphatha kwahe tinanjane tahe. Yathi noma seyigqagga lenombatana, weluka ngqinjethi. Weluka maqansi, neticephu, nemahludo, netitshebe, wabumba netiyamba yafike yabela abanu emtini kwaBa kuhle kaBi. Akwate kwaBonakala kokuthi kugqagga umanu nongena nina.

97. Hhabe, ngekwemula njalo, kwasinwe kwasinwa kwehlulwa bayeni. Kwase kuyayekwa ke sekulungiswa kudla. Sebengena endlini yaBo bayeni, behlala. Tinombi tingenisisa kudla. Nenyama ngetitshebe. Nembita yelijiki netiyamba tekuthungela. Kwadliwa kwadliwa kwaphuzwa.

Nabamwe banu ke bona balawulwa emitini neyayimemelwe kusila tilawulo. Kwadliwa kwaBuswa. Kwasekuchithekwa, ke. Maphela.

Tinjalo, ke, tinjaba temafa ebanu. Tohe tino tiyamba ngeminyombo ngeminyombu. /Ngiyabonga.....

493

K13/27

28 *

97 cont. - Ngiya6onga, ke, lilungelo lokuvunyelwa kwami uku6a kengibale
ngaletinja6a.

END. S 493.